

de overheersching van den geest over het lichaam belemmeren kunnen. Een ieder dient voor zichzelf uit te vinden de juiste verhouding tusschen arbeid en rust, eten en vasten, slapen en waken, lichamelijke en geestelijke arbeid en daarnaar zijn leven met vaste hand in te richten. Een ieder zoek de levensomstandigheden te verwerklijken, die passen bij zijn persoon, zijn karakter en zijn arbeidsvermogen. Ieder streven naar alles, wat ligt boven zijn geestelijke en lichamelijke kracht moet dadelijk de kop ingedrukt worden. Wie niet buiten voldoende nachtrust kan, ga regelmatig 's avonds vroeg naar bed, ook al kan zijn buurman met veel minder slaap toe en is zijn werkkraft daardoor grooter. Wie bemerkt, dat de maaltijd te overvloedig voor hem is, doordat zij hem tot krachten arbeid niet in staat stelt of hem te veel in lichaamsgewicht doet toenemen, beperk zich in zijn voeding ook al laat zijn eetlust niets te wenschen over. Wie het gevoel heeft nooit klaar te zijn met zijn werk en daardoor de zoo hoogspoedige ontspanning voor het naar bed gaan des avonds mist, trachte tot een overzicht over zijn werk te komen, streve zelfbeperking na en zij met minder tevreden. Wie de verkeerde gevolgen van het rooken bij zichzelf waarneemt, ook al geeft hem dit momenteel eenige ontspanning, stelle vast hoeveel hij zonder schade verdragen kan en houde zich daaraan stipt, niettegenstaande een vriend van het rooken niets geen schade ondervindt. Wie spoedig klaagt over hoofdpijn, ga, wanneer geen lichamelijke afwijking daaraan ten grondslag ligt, nauwkeurig zelf na onder welke omstandigheden deze optreedt en trachte deze dan te vermijden of te overwinnen, ook al kost dit moeite en inspanning. Wie van een bepaalde handeling spoedig moe is en daarvan de nadeelige gevolgen ondervindt, forceere zich niet, maar leere precies zijn lichaamskracht kennen en stelle zich daarop in.

Zoo zouden er nog veel meer voorbeelden uit de praktijk zijn aan te halen.

Maar dit alles is slechts te bereiken door de oefening van den wil, door het leeren van zelfverloochening en zelftucht, door verscherping van het inzicht in eigen levensomstandigheden of om het in Christelijke taal te zeggen: door het zich dagelijks stellen onder de tucht van Gods Woord. Want ook hier geldt het, dat de godzaligheid tot alle dingen nut is, hebbende de beloften des tegenwoordigen en des toekomstigen levens.

En zoo hebben wij dan gezien, dat niet uitsluitend stoffelijke factoren voor het behoud en de bevordering der gezondheid van beteekenis zijn. Rekening dient ook gehouden te worden met zedelijke en religieuze factoren. Ontbreken deze of worden zij verzwakt, dan kan het nemen van maatregelen tijdelijk succes hebben, maar op den duur kunnen zij de inzinking van de volkskracht niet tegenhouden. Anderzijds kunnen zij juist de volksgezondheid ten zeerste bevorderen, omdat zij aan de persoon de kracht en den wil kunnen schenken tot het volbrengen van die maatregelen, die groote zelftucht vragen. Sterker nog: hoe krachtiger deze geestelijke factoren in het leven een rol spelen, des te meer zal ook van de beoefening der hygiëne gebruik gemaakt worden. Want dan spreekt het woord van Paulus tot de consciëntie: „Want Gij zijt duur gekocht, zoo verheerlijkt dan God in uw lichaam en geest, welke Godes zijn” (1 Cor. 6: 20). Dr G. K. SCHOEPE.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Rome en wij.

I.

Tweemaal per maand ontvang ik het mooie R.-K. tijdschrift voor onderwijs en opvoeding „Ons eigen blad”.

De redacteur is de bekende frater Rombouts, paedagoog van naam en schrijver van zeer superieure opvoedkundige werken. Men denke aan zijn „historische paedagogiek” en zijn beschouwingen over Bavineks werken.

In datzelfde blad is een historisch medewerker, die schuif gaat achter den naam Canite Tuba.

Ik ben geen latinist en verzoek vriendelijk aan de redactie van dit blad even de beteekenis van dien schuilnaam te geven.¹⁾ Dat zal wel gaan, want vermoedelijk is de redacteur nog niet „au bout de son latin”.

Nu, wat die Canite Tuba betreft, ik moet zeggen, dat hij een interessante baas is. Je leest hem en je zegt meer dan eens bij je zelf: Mensch, wat heb jij een speurneus en wat weet je de dingen toch haarfijn.

C. T. — zoo zullen we hem voortaan maar afkorten — verdedigt met hand en tand de felroomsche geschiedbeschouwing en doet zijn aanvallen speciaal op de groote figuren van het historisch protestantisme.

Zoo heeft hij in den loop der jaren heele reeksen artikelen „gewijd” aan Willem van Oranje, en den koning-stadhouder Willem III.

Zulks speciaal om de geschiedbeschouwing van mannen als Chr. de Bouter, die protestantsch-christelijk is, te bestrijden.

Als je die artikelen leest krijg je den indruk: Fruin, van Rijnsens e.a. weten er toch niet zoo heel veel van en ze geven van de betrokken personen een scheef beeld.

Ik geloof dat ook ten deele.

De meeste dingen (en menschen) zijn veraf mooier dan dichtbij.

Van de dooden niet dan goed, is een spreekwoord, dat nog steeds veel opgeld doet.

De meeste heldenfiguren zouden ons ook tegen gevallen zijn als wij ze gekend hadden.

„Gaaf immers bij ons net zoo. Als er een „groote der aarde” sterft, dan komt er een levensbeschrijving, zoo mooi en zoo verheerlijkend, dat je het wel niet wagen zult de medaille een keertje om te draaien. Dat hebben wij nog niet zoo heel lang geleden eens meegemaakt.

Bovendien zit er een heeleboel onwaars in al die historische verhalen. Zoo beweert men, dat de heer van Schaffelaar heelemaal niet van den toren is gesprongen, de heer Albrecht Beilink nimmer als Jozef te Dothan is behandeld en andere „historische” figuren gansch en al niet hebben bestaan. Zelfs moet Michiel niet op den toren zijn geklommen.

Ik vind het jammer, dat ze al dat moois omverkegelen, want de jongens hebben er al zoo veel jaren van gesmuld. Ik houd het dan ook maar voor historisch en trek me er geen laars van aan, dat het niet „echt gebeurd” is. Laat de kinderen maar genieten, hoor, na al die intellectsvakken.

Maar C. T. maakte het me al te gortig. Daar voel je nou zoo de haat tegen het protestantisme inliggen, dat je „geuzenbloed” aan ’t koken raakt.

Een Roomsche collega zei al een paar jaar geleden tegen me: Kerel, dacht je, dat wij het met C. T.’s beschouwingen eens waren?

Gelukkig maar. Want als je alles wil gelooven, wat aan die zijde verteld wordt omtrent de Roomsche martelaren en heiligen, dan moet je toch wel erg „goedgeloovig” zijn.

Er zijn nog meer Roomschen, wien het te bar werd.

Mijn Noordwijksche collega, de heer De Boer, voorzitter van den R. K. Onderwijzersbond — werd het ook te gortig en vandaar, dat hij in het Katholiek Schoolblad tegen C. T.’s beschouwingen van leer is getrokken.

De heer De Boer vreest verwijdering in plaats van toenadering tusschen de verschillende gezindten met al de narigheid van die.

Toen nu een inzender in het tijdschrift „Ons eigen blad” het nog eens voor C. T. kwam opnemen, werd het ook mij te machtig en heb ik me als Calvinist mee in het debat gemengd.

Het zal wel niet veel gebeurd zijn, dat een gereformeerde een pennestrijd mag voeren in een specifiek Roomsche blad en laat ik daarom mogen beginnen met het uit te spreken, dat ik het een moedgevend ding vind, dat frater Rombouts mijn artikelen wilde opnemen.

Bij elk artikel heeft hij een nawoord geschreven en nu zou ik voor de derde maal de gastvrijheid in „Ons eigen blad” kunnen vragen, als ik niet zag dat verder debat vruchteloos was.

Want als ik ergens in versterkt ben, is het in de overtuiging, dat er tusschen Rome en ons hier een onoverbrugbare kloof ligt.

Tenminste als Fr. R. het officiële Rome vertegenwoordigt.

Nu slechts zeer weinigen onder ons het Roomsche blad lezen, zij het mij vergund in dit artikel weer te geven, waarover in hoofdzaak onze polemiek liep.

Ik ben begonnen met op te merken, dat ik geen Papenhater ben. Papenhaters vindt je voornamelijk bij menschen die zelf geen omlijnd kerkprincipe hebben en wier beginsel niet neergelegd is in een vaststaande belijdenis.

Zulke menschen haten Rome.

Diezelfde geest — maar dan avers — meende ik te bemerken in C. T.’s geschiedbeschouwing.

Als voorbeeld noemde ik daarbij zijn artikelen over de Gorkumsche martelaren. Ik schreef:

„Waarom toch dat groot-doen met de martelaren van Gorkum, dat over dreeven grootdoen? Toen ik die artikelen las, dacht ik: Als wij, Calvinisten, nu eens begonnen met op dezelfde wijze te spreken over de 18000 menschen, waarop Alva zich heeft beroemd, dat hij ze het leven benomen had, en die ook gestorven zijn voor een zaak, die hun heilig was, wel, dan was het eind er van weg. Laat het er nu eens 6000 zijn zooals Requesens beweerd heeft, dan is het nog meer dan gruwelijk”.

Voorts heb ik het pleit er voor gevoerd in deze tijden wel over deze dingen te spreken, maar toch vooral ons jong geslacht te leeren, hoe de groote eenheid der christenbelijders een ondoordringbare phalanx moet vormen tegenover de aanvallen der godlooze communisten en heidensche fascistien.

Wat in de 16de eeuw kon en mocht, volgens destijds geldende begrippen, zal nu niet meer mogelijk zijn.

Alleen de normen van Gods zedewet blijven zoolang de wereld blijft.

Ik heb er op gewezen, dat er een tijd kan komen, dat alle christenen — net als in Rusland en Duitsland vervolgd worden. „En dan hangen de Roomschen niet de Gereformeerden e.o., maar dan zal de haat tegen het geloof, als erkennende de Godsopenbaring in den Bijbel, als Drieënhedsbelijdenis, als zoekende de verlossing in Christus’ bloed,

ik zeg, dan zal die duivelse haat als slachtoffers allereerst zoeken de menschen met een principiële gewortelde belijdenis en een gefundeerd kerkbegrip.”

De hoofdzaak van Fr. Rombouts’ antwoord komt hierop neer:

Hij ontkent, dat uit de geschiedbeschouwing van C. T. haat spreekt.

Fr. Rombouts zegt: „C. T. is geen Calvinistenhater, doch een zeer irenisch mensch. Voor den Katholiek zijn de martelaren van Gorkum, na zeer diepgaand historisch en theologisch onderzoek en onder de voorlichting des Heiligen Geestes, gecanoniseerde Heiligen. Een Katholiek staat dus tegenover hen geheel anders dan een Calvinist tegenover de z.g. Protestantse martelaren (onder de 18000 of 6000 zijn er relatief maar heel weinigen). Wat inzenders oordeel over Katholieke appreciatie van Heiligen betreft, dit zullen wij als zijnde niet-Katholiek zwijgend voorbijgaan”.

De redacteur zal zich ook niet ergeren als wij in een Protestantisch blad op dezelfde wijze over de Protestantse martelaren willen spreken. Wanneer ik echter de historie even diep en alzijdig bestudeer als C. T. dit met N. Pieck c.s. heeft gedaan, dan zal ik ontdekkingen doen... Fr. Rombouts rekent ons tot de onmisbare Bondgenooten in den strijd tegen het moderne heidendom, doch in dit bondgenootschap is een Katholiek meer waard, naarmate hij meer principiële is. De R.-K. willen zichzelf zijn. Ook op historisch terrein. En frater Rombouts eindigt aldus:

„Omwille van den vrede met onze andersdenkende landgenooten verdragen wij, Roomschen in het vrije Nederland, dat men ons een heilig recht als dat der processievrijheid onthoudt en verdragen we nog veel meer: duizendmaal meer dan anderen van ons verdragen. Maar men beruste er tenminste in, dat wij in eigen kring onze eigen Roomsche traditie hooghouden.”

Een volgend maal iets over onze re- en dupliek. Noordwijk aan Zee. J. E. KOK.

UIT DE HISTORIE

De „Haagsche vrienden” en de Afscheiding.

II.

Capadose ging gewillig, ja zelfs blijmoedig; de Heere was reeds bezig, meer dan een jaar, de zeelen los te maken; aan de pinnen was gewerkt. Hoezeer Scherpenzeel een gunstigen invloed had geoefend op zijn gestel en hij, de aamborstige, hier ruimer kon ademen; hoeveel hij genoot van de natuur en in het leven der genade met de eenvoudige vrome dorpelingen, hem hindert het gemis van den Amsterdamschen kring, vooral dat hij moest derven den omgang met menschen van „zijn stand” werd hem, en ook Jeane, op den duur te veel. Voorzichtig en teeder onderzocht hij hierin zijn hart of hij hierin ook zondigt; dan neen! Het smart hem en zijn vrouw te zeer verstoken te zijn van den dagelijkschen omgang met zijn vrienden, van gelijken stand in het geestelijke als in het gewone leven.

Niet dat niet velen hem zagen en bezochten, doch op den duur zal hij dat gemis niet kunnen lijden, en ook zijn Jeane niet, de dochter van de bewoners van het Huis ter Noot. Zeker, velen werden als gasten ontvangen te Scherpenzeel; wie al niet! Gebuur en vreemdeling; uit de stad en van het dorp. We ontmoeten er den ambachtsheer en zijn vrouw, met aanzienlijke gasten; de dochter van den oud-burgemeester van Amsterdam, van Elias en freule Smissaert, de familie Van de Poll van Zeist komt telkens weer op bezoek; ook Kohlbrugge met zijn kleinen Gerrit; en dan schier alle de leden van den Amsterdamschen kring; uit de wereld der predikanten de een na den ander, meest allen mannen die nog een naam hadden in de kerk. Echter, met uitzondering van Scholte, door hem een en ander maal met innige sympathie genoemd, treffen we nog geen namen aan van dezulken, die straks door den Heere zullen worden geroepen tot het „groote reformatiewerk”. Ook met dezen zal hij in aanraking worden gebracht en dan zal hij zijn houding bepalen tegenover de Afscheiding.

Toch kunnen we van te voren reeds vermoeden welke die zal zijn; niet onsympathiek tegenover de Afscheiders, maar wel beslist gekant tegen de Afscheiding. Hij zal haar moeten dienen en hij zal

haar tegen moeten verblindingsdrad van over Amst Gods ve voor een

De Mei i direct aan der in den l hij beschri Geen won van Ter N zware slag den 5en A tijd hebbe van Zuylen hem zeide der zeer v zorgelijk v kunnen zie de laatste gehad had bed niet i nauwelijks ken”. Dan zijn ziel (o opgeruimd zegt onuit gende naa lijk zal hi verkrijgen, verdwenen wij niet w is de ma

Als na in zijn wo avond me en vertell stellig ook Van Zuyh van diens

Hier in van de p hoorde hij al heel sp klimt de v lijken man kring van hij had ge Scherpenz broeders penzeel n Costa, „o melijk, me en die ik kend word woords; v zijn inder dikwerf e mij voor eines selbi philosophi

Ja welk denken te opmerkeli groote vo tegenover nemen; te hoe ernst van ’34 he met ingen dat deze Haag dat hoe weer keuren en te moeten

Ondertu kring van goede D Den Haag wordt er nieuwen Capadose staat ook broeder e Van der blij dat komt; me een lieve Zuylen a broeders g zoals hij zijner ker het is he alle de v des geloog gaat uitg lijk verke wordt „al alleen bij dan de w

Het „is belangrijks lezen, wel mededeels

1) Blaast de trompet, Red.